

Editoriaal

Wat u vasthoudt en leest is nummer één van 't Verzetje, het eerste van een reeks publicaties waarin diverse aspecten van het onderwijzen van kunst zullen worden gekaderd, geduid en overdacht.

Voor de ontwikkeling van de uiteenlopende standpunten en invalshoeken in dit eerste nummer zijn in hoofdzaak het lesgeven en het leraarschap direct dan wel indirect richtinggevend geweest voor het scherpstellen op de problematiek. Terugblikkend op het redactieproces kan worden gesteld: wààr inderdaad beter te starten dan bij onszelf, bij onze singuliere blik op het lesgeven, bij die inzichten die elk van ons, kunstdocenten, mét de jaren heeft ontwikkeld rond het onderwijzen? Echter, markant voor de hier opgenomen en geselecteerde teksten is dat ze impliciet dan wel expliciet al te evidente motieven waar in beschouwingen over het onderwijzen veelal systematisch aan voorbij wordt gegaan, als fundamenteel in rekening trachten te brengen.

De adjectieven 'frik' en 'pedant' en de benaming 'schoolvos', ontleend aan Adorno's 'Taboes over het leraarschap', slaan bijvoorbeeld op eigenschappen waar de onderwijzer zowel vroeger als vandaag mee werd en wordt bedacht: eigenwijs, betweterig, aanmatigend. Zaak is hierbij dus niet de lesgever te verdedigen tegen de over hem of haar opgetrokken beelden — wat zou inhouden ze ontkennen — maar wél uit te gaan van het feit dat zijn opereren altijd al wordt bepaald in relatie tot deze karakterisering; uit te gaan van de vaststelling dat hij of zij haast noodzakelijk is veroordeeld, om bij Adorno's voorbeelden te blijven, een pedant en betweterig spreken te moeten ontwikkelen. Wat hier dus vooral verschijnt is dat de docent steeds in de rol van het weten wordt geduwd, hij verondersteld wordt te beheersen wat aan kennis en vaardigheden dient aangeleerd. Hij is dus de vertegenwoordiger van een orde die weet wat er moet geweten en geleerd! Maar vanzelfsprekend is vooral dat hij maar al te goed beseft hoe relatief dat allemaal is.

Breder beschouwd betreft het hier uiteraard opvattingen over het kunnen en kennen die circuleren in alle beroepsgroepen aangaande de stand van zaken van een welbepaald beroep. Zo ook is dus het geval in het kunstonderwijs: dag in dag uit ventileren docenten meningen over hun studenten, over hun collega's, over de school en over het beleid, en vooral ook over de kunsten, het kunstenveld en zijn instituties en uiteraard ook over de cultuurindustrie.

Er heerst in onderwijscontext een veelstemmig spreken waar wij, lesgevers, allen de noodzaak voelen op te moeten inhaken. We verzekeren onszelf vooral daardoor van ons leraarschap: het spreken voedt onze eigen imaginaties over de symbolische rol die we nu eenmaal moeten bekleden ten aanzien van studenten en collega's, de rol van leraar of van de leraar textielontwerp of kunstfilosofie. Maar dat die imaginaties niet alleen die van de anderen zijn, maar ook de onze, geeft aan dat niemand echt weet wat het bekleden van de rol van lesgever (van een specifiek vak of in een welbepaald domein) zou moeten inhouden, noch wat haar substantieel bestendigt tot het weten van wat er dient geleerd.

Even evident hierbij is dat het ons, lesgevers, allen veel moeite en jaren dienst en ervaring kost om ons spreken als docent überhaupt om te buigen tot een werkelijk 'iets zeggen' (in de zin van: hij of zij heeft iets te zeggen), om een particulier zich-ophouden te ontwikkelen middenin de meningen, (al dan niet gepraktiseerde) opvattingen en opgelegde verwachtingen over het kennen en over wat moet gekend. 'Iets' zeggen of daadwerkelijk weten betekent dan vanuit de particulariteit van ons eigen ervaren de nodige ruimte veroveren om in relatie tot de gemeenspraak, een singulier spreken/ weten te ontwikkelen dat voor onszelf zinvol blijkt te zijn en bij uitbreiding dus pas vanaf dan ook zinvol voor anderen. Een spreken/ weten dat zich leert verhouden tot de instrumentaliserende dynamiek van het 'men', van de status quo — hoe meerduidig die laatste ook kan blijken te zijn.

Hoewel de docent de rol van vertegenwoordiger van het weten misschien blijvend dient te veinzen omdat studenten enkel als zodanig naar hem willen luisteren, start onderwijzen strikt genomen pas echt, heeft de docent pas echt 'iets' te zeggen, op het moment dat hij of zij niet langer die vertegenwoordiger van het weten is, wanneer dus het weten van wat moet geleerd is omgeslaan in het inzicht dat enkel een subjectief spreken/ weten zinvol is.

In 'Frik, pedant, schoolvos' worden dan ook geen teksten gebundeld volgens een systematiek die volledigheid over het onderwerp nastreeft. De door de redactie geschreven en geselecteerde teksten komen voort uit een singulier subjectief spreken; ze zijn ontstaan en gekozen vanuit de particuliere ervaringen, opvattingen en voorkeuren van de redactieleden. 'Frik, pedant, schoolvos' behandelt onder meer de notie van 'overdracht', focust op de neoliberale impact van decretale 'vernieuwingen' in het deeltijds kunstonderwijs, traceert de 'taboes rond het leraarschap', reflecteert rond theorie, praktijk en onderzoek, en tast de onvoorzienbare marges af van wat 'leren' eigenlijk is.

Erwin Wittevrongel